

قه لای نابوری و نه سپی سیاست

سیاستیکي نابوری نه ته وهیسی بهیږ، دهیښته مایه شادهانی کوردستان و بهر زکړنه وهی ستاوتوی و بناغه یه کیښه بؤ بوون به دهولتیکي سره یه څو نابوری یه کی بهیږ دهیښته قه لایه کی قایم بؤ پښتی سیاستیکي به پیږ.

له گهل شم ههنگاوه گرنګه دا، پیویسته چاوه پروانی هه موار کړنه وهی سیاستیکي بین، به ناراسته گی هه شه سده نیک که پیشکه و تنخوازان کورد و دؤستانی کورد، به ژن و پیاده وه، به گنج و پیره وه، به هیوا یه ون، ههنگاو به ناراسته به دهوله تیوون و سره یه څوی.

شم وتاره تایبته بؤ (زنگ) نوسراوه

له گهل شم ههنگاوه گرنګه دا، پیویسته چاوه پروانی هه موار کړنه وهی سیاستیکي بین

ژیرخانی ولاته و به بوژانه وه و سه قامگیری نهو ژیرخانه، سرخانی کومه لگه ش پهره ده ستینتی. سیاست، که یه کیک له بواره کانی سرخانی کومه لگه یه به بی نابوری یه کی پهره سهندو، پیشناکه ویت. زورچار له قانونه کانی یاری شه تره نج و سیستهمی دهوله تداری راده میتم و لیکنچوونه کانیان سره نرجم راده کیشیت، بویه شم مینا قورانه له بابه تدا به کار ده یتم. سیاستی ولات به نه سپه کانی شه تره نج دهیجت، نابوری ولاتیش قه لایه کی یت. نه سپی سیاست نه گش قه لایه کی قایمی نابوری له پشته وه نه بیته، بهرگه ناگریت و شکست ده خوات. قه لای نابوری پیویستی به نه سپی به هیږی سیاسته.

هموویان هؤکاری یهک نه نجانم. نه گرجی هیشتا به هؤی پایه ندیتتی به ده ستوری عیراقه وه، داهاتی نهونی کوردستانیش بؤ همو عیراق دهیبت، وهی هر گرنګه نهو پاره یه کورد دهیږی بؤ به غدا، نهک له به غداوه بؤ کوردستان بیته. رهنګیښه، بهرپرسانی سیستهمی نابوری کوردستان وا بکن که له داهاته پرته یه حقه له سه ده که بدیرت، واته گلده وهی داهاته که له بری نهو پرته وهی بؤ کوردستان براوه ته وه.

به هر حال هر چي شېوازیک بیت، گرنګه کوردستان بؤ یه که مجاره څوی بریار بؤ نه ته که څوی ددهات و مه به ستیستی نابوری ولات بپوږتیه وه. نابوری بهر دی بناغه ی

بکریه که داری به سهر بهر دیه وه نه ما بو، چونکه هه شتا سال به بهرنامه وه چه ندین حکومتی یهک له دوی یه کی عیراق، ویرانی ده کرد، که چي حکومت ته کانی پؤست دیکتاتوریش له عیراقدا، به هه مان چاوه تماشای کوردیان کرد و به هزار ژور و شه ره شهق ۱۷% ی پاره نهوت بؤ حکومتی کوردستان ده نین. هه نو که سه رو کوز پرانی عیراق وهک زمندالی څوی باسی کورد و سهرانی کورد دهکات!

یهک دوو ساله بؤله بؤلی کار به ده ستانی عیراق و به تایبته وه زیره گنده له که نهوت له عیراق، ښه و دوروی بهرانی کاس کړدوه، هینده به تووندوتیږ یه وه له لامار ددا و دهلی گریه سته کانی حکومتی کوردستان سهاره ت به نهوتی کوردستان یاسایی نییبه.

کار به ده ستانی حکومتی کوردستانیش پیاده گرن له سهر نه وهی کاری نایاسایی و ناده ستورویان سه کړدوه و به به لگه وه ۲۰۰۹-۲۰۰۶ له هه ولیره وه له ۲۰۰۹-۲۰۰۶ له هه ولیره وه سهره کانی کورد میلی سعهاتی بؤریه نهوته کانیان بادا و، نهوتی کوردستان بهر وه بازاره کانی جیهان که وه ری. شم رو داوه ساتیکي راسته قینه بؤ میژووی نه ته وه یه که هر دم سامانه کی له دهستی دوژمنه که پیدا بووه و له نؤی به کاری هیناوه. بؤ یه که چاره څوی دهیښته څاوهی و به دهستی څوی میله که کی بادها. نه ته وه به نهوته وه دهوله منده و دهیبت ناستی بؤویښی بلند بیته وه. سامانی سروشتی کوردستان، نه گریه دهستی کورد څویه وه بیت، پیویسته له ماوه یه کی که دما هه ژاری له کوردستاندا بنبر بکریت. که هه ژاری بنبر کرا، مانای نه وه یه نه خوینده واریش و نه خویشی و ناخویش بنبر دهکریت، چونکه به پی پیوهره کانی کومه لاسی نه خویشی و نه خوینده واری و به هؤی درده کومه لایه تیه که تر، به هؤی هه ژاری یه وه سه ره لده دهن و

چونکه به سته میکی میژووی جوگرافیکه ی دابه شکرا و داگیرکرا، ئیدی نهوته که ی، بوو به مایه ی سه رو کونکر دن و سهدان په لاماری ناروه له پیناوی پیشه کی شکر دنی له سه رخا که کی څوی.

له دوی دؤزینه وهی نهوته وه سته م که کورد بهر دهوام بووه تا گه یشتو وه ته چله بؤیه و کوشتنی به کومل، به تایبته تیش له دوی نه وهی حکومتی عیراق نهوتی څومالی کرد و دروشمی (نهوتی څومان بؤ څومانه) ی بهر ز کړدوه، ئیدی هاوت عیسی نه وه، سیاستیکي (ته بیعی و ته عریب و ته بیعد) یشی ده ستیکرد و له سهر گه لی کوردستان پیادی ده کرد. (به به عسیکردن و به به ربکیکردن، راگواستنه وه) سپاهی سیاستی سته م و کؤده سه ره کیه کانی رژیمی دیکتاتوری به عس بوون له نؤی کورد، به پله ی یه که میښ بؤ دزینی نهوتی کوردستان بوو که له کیلگه کانی باوه گورگور و چه میژوری که کوک و نه فخانگی خانه قین، هه لده قولین. نهو نهوتی که له نیو دلی کوردستانه وه هه لده قول و حکومتی عیراقی پاره دار و پایه دار کړدوو، ههر نهو پاره و پایه یه ش غروری نهو رژیمی گه یانده نهو دؤخی شېر به در اوسیکانی بفرؤشیت و له ملاره هیرش بکاته سهر ئیران و له ولاره کوهیت داگیر بکات و له دوروی شه وه موشه ک بگریته ئیسرائیل و چاوه له سوریا و سعودییه ش سور بکاته وه. ههر نهو غروره کوشنده یی سهری رژیمی که کی خاورد و نه وهی له دوی څویه وه به جیعی هیشتو وه، کولتوری فهوز و فه ساد و تیرؤره.

ماوهی هه شتا سالی رابردوو (نهوتی څومان بؤ څویان) بو، تا نهو دهمی دیکتاتور روخوا. دوی روخوانی دیکتاتور، ده بوایه باروؤڅی عیراق ئاسایی بیته وه و ښه ش، ده بوایه بؤ ژماره و پیوانه قه ره بوونی هه شتا سال نهوتی دزراوی کوردستانان و برگر تیه وه و له ئاوه دانی نهو ولاته دا څه رجمان

مه اباد قه رده اگی

نهو نهوته اوهی که څاوهی څاکی څویان و سیستهمی بهر پیوهر دنی دهوله تیان له سهر نهو څاکی څویان بنیات ناوه، سوود له سامانه سروشتیکه کانی سه رخا و بنخاکی څویان و درده گرن و له پرؤژه کانی گه شه پیدانی ولات و څو شگوز ه رانی هاو لاتیاندا، څه رچی ده کن. نهو ولاتنه ی که څاوهی سامانی سروشتی زورن و به هؤیه وه تاک و کومه لیان پیشکه و توه، بوونه ته څاوهی قه واره ی قایم و څو دانی ستاتووی کی بلندن له نیو کومه لگه کانی مرؤفایه تی و له همو لایه که وه شایانان لی ده نریت.

نه ته وهی کورد، څاوهی نهو څاکی پر له سوود و سامانه یه، که وهک جوړ و وهک ژماره ش نه رنؤشی زوره، له هه مو شیان پایه خذراتر نهوته که یه تی. نهوه فاکتیکي گومانه لنه گره که کوردستان له سهر ئوقیانوویکی نهوت پالکه و توه. بهو پیوهره جیهانیکه بیت، که سامان سایه فراوانتر و پایه بهر زتر دهکاته وه، ده بوایه کوردستان څاوهی ستاتووی کی بالا بیت له نیو جیهاندا و نه ته وهی کورد چیگه ی دیار با له نیو کومه لگه ی نیونه ته وهی، وهلی

خه لک.. حکومت.. قهیران

عنا قاجری

خه لک
حکومتی له بیر نییبه بیریشی لی ناکاته وه و به خه یالیښی نایه ت که کار بو دارایی ولات بؤ کوچ دهرات وهک نه وهی میښیکیش میوانی نه بیته و به هی څویښی نارانی. هیچ په یوه ندیبه کمان به سیاسته وه نییبه و بقیه و مختمان لی دهگریت، تا نهو کاته ی توشی گرفت ده بین نهو کاته بیرمان دهکوهیته وه که حکومتیک هیه، نه مه له کاتیکدا دهیبت نهو په یوه ندیبه له سهر نهو بنمایه بیت که نه رک و ماف دیاری دهکات، واته مادام هاوالاتی و حکومت هیه دهیبت هاوالاتی څوی به بهر پرسیار بیزانیت له بهر امبر نه کرکه کانی دهوله ت و حکومتیش بهر پر سه له بهر امبر هاوالاتیان له دابین کړنی پینداویستیه کانی ژیان، ههر نه مه شه بنما و مانای هاوالاتی بون له کومه لگه ی مه دهنی و دیمکرات و لیرال دا و له نه لف و بیی تیکه یښتی شم چه مانه بیته.

ئیرت نابیت وهک نوؤی ته نه نا له کانی بانگان دا بیرمان بکه ویته وهو که ی بمانه ویت پایه ندین و که یښ نه مان ویت لنی رایه کن. دهیبت نهو راستیه بزاین شمه ریکه وتنی دولا یه نه یه ههر لایه نیک کهم تره خه می بکات نهوا څه میک بؤ څوی و کومه لگا زیاد دهکات.

حکومت
خه لکی له بیر نییبه و به سه رچاوه ی هیز و شه رعیته ی څوی نارانییت و پی وایه خه لک داشی دامه یه و چونی بویت وا یاری بی بکات. شمه له کاتیکدا دهیبت حکومت نهو دزگایه بیت نه وهی که دهیښته ژوره وه داخوازی و خواست و پینداویستیه کانی (In put, Out put) خه لک و دواتر به شیوه ی کی ریکخراو له جوارجیوهی پرؤژه ی څر مه ت گوزاری به پیی پلان و به سودی گشتی ثاوت دهگریت و ده ریته وه به خه لک په روهک چون نارد بؤ نانه وا ده ریبت له بری نارده که و بره پاره نان پیشکه ش دهگریت، به لام حکومته کی شمه شم دوو نارمازه ی لاسه نگه واته ثاوت و ئینیشی رهمه کییبه و هه رچاری لایه کی قورس ده بیته. نه نجامه کی یشی له جیاتی سودی گشتی به زیان له سهر مان راده وهستی.

قهیران
نهو خاله هاویه شه یه که خه لک و حکومت تییدا هاویه شن و یه کتریان به بیر دپته وه، حکومت کوئی لی خه واندوه تا نهو کاته ی خه لک به روکی بی دهگریت و نه یکن به هات و هاوار و څویشیان نازانن جیان دهویت و ههر که سه ی گیای بانیک نه ریڅی و ژاوه ژاویک دروست ده کن سهگ څاوهی څوی نانسئ ئیرته هلی له مه باشر بؤ حکومت هه ل ناکه وئ تاشروؤقه یه کی وه ستایانه بکات و له مساله ی سهر ده کی خه لک لایه ن و خه لکی له جاده ی قیر فری بده نه سه رخول و ئیرت مساله ی سهر ده کی، لاوه کی دهیبت و لاوه کیښ دهیبت سهر ده کی.

شمه شم نارمازه، واته ههر قهیرانه وا له خه لکی دهکات هه ست بکن حکومت هیه له کاتیکدا وهک له پیښدا ناماؤ زمان پی کرد دهیبت شم په یوه ندیبه له سهر برنیسیی هاوالاتی بوون بیت وهه ر شه مه ش هوکاری پیکه وه گری دان بیت نهک قهیران.

دهیبت هاوالاتی چاوی تیژ بیت و توانای بیینی ماوهی دوری هه بیته و هه ول دات وه پیښ رو داو بکه ویت، ههر شم لیکدا نه وه یه ش بؤ حکومت دروسته که دهیبت حکومت څاوهی پلان بیت، بی گومانیش کاتیک دتوانین بلین څاوهن پلانین که ههستی پیښی نییمان به هیژ بیت و چاوتیژ بین.

ataqajri@yahoo.com

بوونی دامه زراوهی سیاسی و نابوری دواروژی

کومه لگا مسوگه ر دهکات

رهنګه کاتی څوی کومه لگای کورده واری ته فسیری هه له ی هه بووه له سهر دروست کړنی چه ندین دامه زراوهی نابوری له م ولاته دا گوايه نه وانه بؤ بهر ژوه وندی داگیرکرا نه کرین وهکو جاده ی هاملتؤن که له حاجی ئومره انه وه ده ست پښ دهکات بؤ نه وپه ری سنووری کوردستان به هه مان شپوه نهو هه موو توره ریگا سه رباز یانه که به عس له کوردستاندا نه نجامی داوه هه روه ها به نده او ده کانی دؤکان و دره ی ندیخان و به نداوی ئیستای به خمش گوايه نه مانه هه مووی بؤ بهر ژوه وندی دؤژمنان کراوه و زهوی و زاری کورد داگیر دهکات و خواروی عیراق سوودی لی ده بیته، راسته داگیرکرا ن کاتی څوی شم هه موو پرؤژانه یان له هریمی کوردستان به نه نجام گه یاندوه له بهر چاوه کاله کانی کورد نه بووه به لام بهر ژوه وندی به کانی داگیرکرا ن وا پیویستی کړدوه به شپوه ی زوره ملیی بوونه ته بهر ژوه وندی هاویش وه ئیستا به پیش چاوی هه موو دووژمنانی کورد وه نهو پرؤژانه بوونه ته مو لکی کورد.

ئیستا له سایه ی خوینی شه هیدان رهنج و ماندو بوونی هه موو کورد دهوله تانی دونیا به کړنؤش برنده وه حز نه که ن بهر ژوه وندی به کانیان له گه لا هریمی کوردستاندا گری بدن شمه ی کورد نهک ته نه نا حقه نییبه رخنه بکرین و ناروازی دهر برین به لکو حقه هه لگهنی بیره نهوتیبه کان و گریه سته نهوتیبه کان له گه لا کؤمیانیا کانی دونیا و هه نارتنی نهوت له هریمی کوردستانه وه بؤ بازاره کانی دهر وه بکین به گه وره ترین چه ننی نه ته وایه تی کورد و له هه موو شار و شاروچکه و گهرک و کؤلانه کانا شاهنگ بگریزین چونکه له شمرو به داواوه دوا روؤی کومه لگا که مان زیاتر مسوگه ر شه بیت ههر بهر ز و پیروژ و شه کاوه بیت ئالی کوردستان.

هموو درده سه ری و نه نفال و کیمیا بارانه نه ده بووین. لهو ناماؤه پیکر دنه میژووی به دا درده که ویت که یهک ریزو یهک دهنگی کورد و بوونی دامه زراوهی سیاسی (هه ریتم مینرینښی دهولت) چ رؤلکی کاریگری نه بوو له دیاری کړنی دوا روؤی کومه لگای کوریدا بویه پی □ و پیسته به هه موو ماوه حکومتی هه ریتم وهکو بیلیلی چاومان بیاریژین له هه موو پلانیکي دؤژمنان.

لایه نیک تر که رؤلی کاریگری هه بیته له دیاری کړنی دوا روؤی گه لاند بوونی دامه زراوهی نابوری یه وهکو (کارگه ی جؤراوچؤر، به نداو، که ره سته کانی دهر کزن و به هم هینانی کانزاکان، دامه زراوه کانی گشت و گوزار، جاده و ریگابان ... هند) بلیمه تی به ناوبانگ کارل مارکس بنه ما ی هه موو په یوه ندی یهکان نه بیستیت به فاکته ی نابوری یه وه دیاره بوونی سه رچاوه ی نابوری به هیز له ههر ولاتیدای زامکری ناشتی و به ختیار و څو شگوز ه رانی هه موو نهو کومه لگایه ی و پاریزدنی ئاسایشی نه ته وه یی و بهرزی ناستی رؤش نیبری و کومه لایه تی و کومه لگایه کی له ش ساع و تهنروس ته ... هند جگه له مانه ش بنه ما ی به ستنی هه موو جوړه په یوه ندی یه که له نیوان ولاتانی دونیا بؤ نمونه نه وانه دامه زرانندی بازار ی هاویشی نه روپا بیت راسته ره وهی نهو بنه مایه یه که کارل مارکس دایناوه.

کورد نه لیت نان به ته نه نا ناخورت، رهنګه ښه ی کورد له هه موو گه لانی دونیا زیاتر پیویستیمان به هاویشی و هه مانه نگی هه بیته، پیویستیمان به وه هه بیته زوربه ی ولاتانی دونیا بهر ژوه وندیان هه بیته له څا که ماندا چونکه نهو کاته نهک ته نه نا دؤژمنایه تیمان ناکه ن به لکو بهر ژوه وندیبه کانیان وا ده خوازئ بهرگریشمان لی بکن، لیره وه دیبلؤماسیته رؤلی څوی ده بیته.

سوپای خه لیغه دا بوسته له رووی سوپای پیغه مه ردا وه ستاوه، بهوش کافر نه بیته و ته لاقیشی نه که ویت (دوا به دوی شم زنجیره و تارانه هیز کانی دهوله تی عوسمانی شالوویان دهستی پیکر بؤ سهر قه لا و سه ننگه ره کانی مینرینښی کان سهر بازه کانی سوپای مینرینښی کان پشیمان له سوپای دهوله تی عوسمانی نه کرد و بهرگریان نه ده کرد نه وهک ته لاقیان بکه ویت بهو شپوه یه قه لاکانی نهو ئیماره تانه یه که له دوی یهک به بی شهر ته سلیمی هیزه کانی دهوله تی عوسمانی بوون محمه د پاشای رهاوندوزی ۲۲۲ توی به هه بوو یهک گولله تویان نه ته قاندا به رووی سوپای عوسمانی دا هه موویان ته سلیمی نهو دهوله ته کرد دواتریش به پلانیک محمه د پاشایان تیژر کرد بهو شپوه یه کوتایی به تیره شم نهو مینرینښیانه هات.

ماوه له نیوان داروخی مینرینښی کوردیه کان و شه ری جیهانی یه که دما څوی له حه قتا سال نه دات بویه هیچ که سپیک له سهر کړه کانی نهو مینرینښیانه له ژیا ندا نه مان له کاتی ئیمزا کړنی ریکه و تننامه ی لؤزان و ساکیسیکو و اتا له کاتی ئیمزا کړنی نهو ریکه و تننامه یانه که ئیماره تیک یان پیگه یه کی کوردی نه بوو بؤ نه وهی بیته شمه رمی واقع و بیته هه وین بؤ دروست کړنی دهوله تیک کوردی وهکو دروست کړنی دهوله تی عیراق و سوریا و فه لستین و چه ندین دهوله تی تر . به لکو که سایه تیهک که شارمزا یان به نه زمون له بواره کانی سیاست و به کومرانی و دیبلؤماسیته دا بوونیان نه بوو بویه که سانیکی لاواز و بی نه زمون لهو سهر دمه دا داؤکیان له ماف و بوونی دهوله تی کوردی کړدوه و نه شیان توانیوه بگن به نامانچ و اتا نه گه ر سهر کړه کانی نهو مینرینښیانه بیانوانیایه ده سته که و ته کان بیاریژن هتا کوتایی جهنگی جیهانی یه که م ئیمه ی کورد ههر لهو کاته وه څاوهی دهوله تی څومان بووین و تووشی شم

نه بوعلی - کفری
میژوو داروخی مینرینښی کوردیه کان (سوران، بابان، بادینان) له نیوه یه که می سهدی نؤزه ده مدها به پله ی یهک ده به ستریته وه به فراوان بوونی ناؤکیه کانی نیوان سهر کړه کانی نهو مینرینښیانه و زله پزه کانی نهو سهر دمه (دهوله تانی سه فه ووی و عوسمانی) پاپیشتی ته وای نهو ناؤکیه نه یان ده کرد دیاره هؤکاره کان روون.

میر و پاشا کوردیه کانی نهو سهر دمه بی کویدان و حساب کړن بؤ گرنګی پاراستنی ده سته که و ته کان که پیچ سهد سال به سره یه څوی و نازادانه حکم رانی خاک و میله ته ی څویان ده کرد ههر که به هیږ بوونیکان به څویانه وه نه بینی له څویابی نه بوون و هه ولیان نه دا سنووری قه له مروی څویان فراوان بکه نه وه به سهر خاک و حسابی مینرینښیانه هاو نه ته وه کانیانه وه (محمد پاشای رهاوندوزی) حه وت سال نابلقه ی قه لای ئیماره تی بادینانی دا له نامیدی نهوچا توانی دهستی به سه ردا بگریت.

فراوان بوونی سنووری ئیماره ته کان نه گه شته راده یهک زله پزه کانی نهو سهر دمه ی تووشی مه ترسی و دلره اوکی نه کرد بویه ناچار نه بوون هه موو توانا مادی و سهر بازی و تاکتیکه کانیان بجه نه گه ری بؤ سهر کووت کړنی نهو مینرینښیانه ئیستغالی خالی لاوازی کوردیان ده کرد له مه سه له ی خودا په رستیدا به کړینی نه ستؤی هه ندیک له که سایه تیهه ئایینیبه کان وهکو (مه لا محمه دی خه تی) که به م شپوه یه فتوا ی بلاو نه کړدوه له خوتیه و بؤنه کانا (خه لیغه ی دهوله تی عوسمانی جن نشینی پیغه مه رده و سوپاکی سوپای پیغه مه رده ههر که سپیک له رووی